

Plats och tid Stiftskansliet, möteslokalen Demokratin, Västra Trädgårdsgatan 2A,
kl.18:00-20:00.

Beslutande Biskop Andreas Holmberg, ordförande, Daniel Larson, Anna Forssell, Irène
Pierazzi, Britt Björneke, Mikael Peterson, Staffan Lundstedt, Charlotte
Hagren, Ulla Birgersdotter, Victor Backström, Erik Ringheim, Suzanne
Fredborg och Hans Ulfvebrand.

Ersättare Jonas Eek, Joel Stade, Lars Bryntesson, Margaretha Herthelius, Dan Lannerö,
Micael Stehr, Hanna Hesser Nordin och Kerstin Rossipal.

Övriga deltagande Stiftsdirektor Maria Frisk och kanslisekreterare Jan-Åke Engfors, sekreterare.

Utses att justera Britt Björneke och Suzanne Fredborg

Justerings
plats och tid Digital justering

Sekreterare Jan-Åke Engfors Paragraf 44-64

Ordförande Andreas Holmberg

Justerande Britt Björneke Suzanne Fredborg

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justering har tillkännagivits genom anslag.

Organ Stiftsstyrelsen

Sammanträdesdatum 2025-05-20

Datum för anslags
uppsättande 2025-05-28

Datum för anslags
nedtagande 2025-06-19

Förvaringsplats
för protokollet Stiftskansliets expedition

Underskrift

Justerande

Utdrag

SS § 49

FKAE 2024-0210

Fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning för 2026

Stockholms stift har av kyrkostyrelsen i enlighet med gällande KAE-modell tilldelats en årlig beslutsram på 25 048 tkr. för fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2026-2030.

Föreligger av stiftsantikvarie Charlotte Kockum upprättat tjänsteutlåtande, daterat 2025-04-15, med förslag till fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning för år 2026 med sammanlagt 25 048 tkr. Förslaget till fördelning grundar sig på gällande villkor och handbok för KAE. Föreligger också förslag till reviderade allmänna villkor för rekvirering av beviljad ersättning.

Förslaget till fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning har beretts och remissbehandlats i vederbörlig ordning.

Arbetsutskottet har berett ärendet i § 40/2025-04-29.

Stiftsstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag

- att bevilja kyrkoantikvarisk ersättning för ramår 2026 med sammanlagt 25 048 tkr., att fördelas till åtgärder enligt föreliggande förslag, samt
- att anta reviderade allmänna villkor gällande rekvirering av beviljad ersättning enligt föreliggande förslag.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med avancerade elektroniska underskrifter:

NAMN: Jan-Åke Engfors
TID: 2025-05-27 09:03:43 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation

NAMN: Suzanne Fredborg
TID: 2025-05-27 12:04:41 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation

NAMN: ANDREAS HOLMBERG
TID: 2025-05-27 16:28:10 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation

NAMN: BRITT BJÖRNEKE
TID: 2025-05-27 19:47:21 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation

KAE-objekt	Ansvärig enhet	Åtgärdsnummer	Ärendetitel	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, maxbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länsstyrelsens avvikande prioritering	Länsstyrelsens avvikande förslag, % ersättningsnivå	Länsstyrelsens avvikande förslag, % ersättningsnivå, kr	Länsstyrelsens motivering
Botkyrka kyrka	Botkyrka församling	FKAE 2024-0895-Å1	Öppning av korfönstret	3.2.2 Åtgärder på konstruktionselement	1 060 625	A	1 060 625	-	-	Ej angelägen åtgärd. Interiörens medeltida kärnvärde försvagas genom återställande av korfönster från sent 1800-tal, därmed minskar det kulturhistoriska värdet.				Länsstyrelsen delar Stiftets bedömning att inga medel ska tilldelas Botkyrka kyrka. Länsstyrelsen har fattat beslut om tillstånd till upptagning av korfönstret då myndigheten bedömer att kyrkans kulturhistoriska värde inte minskar till följd av åtgärden. Länsstyrelsen kan dock konstatera att åtgärden som sådan inte syftar till att vårda och underhålla kyrkan utan syftar enbart till att rekonstruera kyrkan. Rekonstruktionen som sådan kan därför inte anses utgöra en antikvarisk merkostnad som kommer till följd av kulturmiljölagens krav.
Botkyrka kyrka	Botkyrka församling	FKAE 2024-0998-Å1	Tilläggsansökan restaurering, rengöring av valv och väggar.	3.2.1 Åtgärder på invändiga ytskikt och icke bärande konstruktionsdelar	4 200 000	A	4 200 000	-	-	Sökte ramår 2025 och fick avslag men fick 1500 tkr beviljat på 2023 års ram (50%). FKAE 2023-1175.				
Botkyrka kyrka	Botkyrka församling	FKAE 2024-0999-Å1	Rengöring, reparation och konservering av inventarier	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	2 590 000	A	2 590 000	-	-	Fick beviljat för det mest angelägna åtgärderna på lösa föremål på ramår 2024. FKAE 2022-0862				
Djurö kyrka	Djurö, Möja och Nämdö församling	FKAE 2023-0020-Å1	Utredning och projektering, Tillgänglighetsanpassning av entré	4.1 Projekterings- och upphandlingsunderlag	100 000	2	100 000	25	25 000	Projektering gällande tillgänglighetsanpassning av entré i känslig miljö. Har flyttats från ramår 2025.				
Möja kyrka	Djurö, Möja och Nämdö församling	FKAE 2023-0019-Å1	Utredning och projektering, Tillgänglighetsanpassning av entré	4.1 Projekterings- och upphandlingsunderlag	100 000	2	100 000	25	25 000	Projektering gällande tillgänglighetsanpassning av entré i känslig miljö. har flyttats från ramår 2025.				
Ekerö kyrka	Ekerö pastorat	FKAE 2024-0575-Å1	Rengöring och konservering av textilier	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	356 000	2	356 000	75	267 000	Avser en mässshake från 1726, ett antependium från 1850 samt ett antal 1900-tals textilier.				

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Åtgärdsnummer	Ärendetitel	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, maxbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länstyrelsens avkännande prioritering	Länstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, %	Länstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, kr	Länstyrelsens motivering
Munsö kyrka	Ansvarig enhet Ekerö pastorat	FKA 2024- 1119-Å1	Konservering av böcker	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	269 850	1	269 850	90	242 865	Åtgärder enligt VU-plan upprättad inom stiftsprojekt.				
Hilleshögs kyrka	Färingsö församling	FKA 2024- 0582-Å1	Konstruktionsutredning av takstolar.	4.1 Projekterings- och upphandlingsunderl ag	125 000	2	125 000	75	93 750	Föreslagen åtgärd utifrån VU-planen. Avser utredning av vindstrymme och takstolar ovanför koret som inte kunde undersökas pga.				
Gustavsbergs kyrka	Gustavsberg- Ingarö församling	FKA 2024- 0856-Å1	Tak och fasad (etapp 2 av 2) samt tillkommande arbeten på fönster	3.1.2 Åtgärder på tak	3 724 267	1	3 253 017	75	2 439 763	Denna åtgärd avser tak etapp 2. Tak har ett preliminärt beslut om 2 736 950 kr. Totalkostnaden för projektet har justerats något. och etapp 1 räknats av: 7 928 750-4 675 733 = 3 253 017 kr.				
Gustavsbergs kyrka	Gustavsberg- Ingarö församling	FKA 2024- 0856-Å2	Tak och fasad (etapp 2 av 2) samt tillkommande arbeten på fönster	3.1.1 Åtgärder på fasad	1 000 000	2	1 038 250	50	-	Avslås pga medelsbrist. Istället har medel för fönster beviljats.				
Gustavsbergs kyrka	Gustavsberg- Ingarö församling	FKA 2024- 0856-Å3	Tak och fasad (etapp 2 av 2) samt tillkommande arbeten på fönster	3.1.4 Åtgärder på fönster etc.	1 662 500	2	2 276 750	50	1 138 375	Fönster ingick inte i 2025 års ansökan. Denna är ny för etapp 2. Ny kostnad enligt komplettering: 2 276 750 kr.				
Hammarby kyrka	Hammarby församling	FKA 2024- 1190-Å1	Klimatutredning	4.3 Klimatutredningar	125 000	1	125 000	75	93 750	I samband med upprättande av vård- och underhållsplan för kyrkan uppmärksammades en klimatproblematik i kyrkan som bör utredas.				

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Åtgärdsnummer	Ärendetitel	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, maxbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länsstyrelsens avskande prioritering	Länsstyrelsens avskande förslag ersättningsnivå, %	Länsstyrelsens avskande förslag ersättningsnivå, kr	Länsstyrelsens motivering
Dalarö kyrka	Haninge pastorat	FKA 2024- 1325-Å1	Projektering för modernisering av åkskyddsanläggning kyrka och klockstapel ag	4.1 Projekterings- och upphandlingsunder ag	150 000	2	150 000	25	37 500	Avser projektering av åkskyddsanläggning för kyrka och klockstapel pga. att befintlig anläggning är uttjänt.		25	37 500	Länsstyrelsen delar bedömningen att brand, stöld- och åkskyddsåtgärder är viktiga parametrar för att bevara kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen anser dock att ett fungerande brand-, stöld-, och åkskydd också bör vara fastighetsägarens skyldighet att sörja för, oaktat en byggnads kulturhistoriska värde. Länsstyrelsen bedömer att ersättningsbelopp för åkskydd bör utgå om högst 50 procent och vad avser utbyte av gamla elsystem om max 25 procent i enlighet med handboken.
Muskö kyrka	Haninge pastorat	FKA 2024- 1330-Å1	Projektering av åkskyddsanläggning kyrka och klockstapel ag	4.1 Projekterings- och upphandlingsunder ag	150 000	1	150 000	50	75 000	Avser projektering av åkskyddsanläggning för kyrka och klockstapel pga. att installation saknas.	1	50	75 000	Länsstyrelsen delar bedömningen att brand, stöld- och åkskyddsåtgärder är viktiga parametrar för att bevara kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen anser dock att ett fungerande brand-, stöld-, och åkskydd också bör vara fastighetsägarens skyldighet att sörja för, oaktat en byggnads kulturhistoriska värde. Länsstyrelsen bedömer att ersättningsbelopp för åkskydd bör utgå om högst 50 procent och vad avser utbyte av gamla elsystem om max 25 procent i enlighet med handboken.
Västerhaninge kyrka	Haninge pastorat	FKA 2024- 1314-Å1	Helhetsrenovering av 2 kyrkportarportar pga ålder, skador och med hänsyn till brandskydd	3.1.4 Åtgärder på fönster etc.	400 000	3	400 000	75	-	Löpande underhåll.				
Österhaninge kyrka	Haninge pastorat	FKA 2024- 1110-Å1	Renovering av fasad inkl. dörrar, fönster och gravkor	3.1.1 Åtgärder på fasad	9 000 000	1	9 000 000	50	4 500 000	Avser fasadarbeten på torn och långhus. Ingår i samma projekt taket som fick KAE beviljat på ramår 2025.				

KAE-objekt	Ansvärig enhet	Ärendenummer	Ärendetitel	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, månbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länsstyrelsens avkännande prioritering	Länsstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, %	Länsstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, kr	Länsstyrelsens motivering
Maria Magdalena kyrka i Stockholm	Maria Magdalena församling	FKA 2024-0872-Å1	Komplettering vattenavrinning	4.1 Projekterings- och upphandlingsunderlag	231 500	3	231 500	50	-	Avser projektering av hängrännor i syfte att åtgärda inträngande vatten på tornets västra fasad vid entrén. Puttsläppen beror till stor del av kapillär sugning och saltutfällning. Hängrännor kommer få marginell betydelse. Istället förordas ett kontinuerligt underhåll.				
Oscarskyrkan i Stockholm	Oscars församling	FKA 2024-0314-Å1	Invändig renovering puts och infärgning i kyrkorummet	3.2.1 Åtgärder på invändiga ytskikt och icke bärande konstruktionsdelar	2 166 000	2	2 166 000	50	-	Angelägen åtgärd på en naturstenskyrka med för höga fukthalter i stommen. Återkommer med åtminstone två ytterligare etapper till en total kostnad av ca 6-7 mnkr. Avslås p g a medelsbrist men föreslås istället tilldelas KUB under tre år.				
S:t Johannes kyrka i Stockholm	S:t Johannes församling	FKA 2024-1098-Å1	Renovering av klockstapel tillhörande S:t Johannes Kyrka	3.1.1 Åtgärder på fasad	405 000	3	405 000	50	202 500	Förslaget är justerat utifrån länsstyrelsens synpunkter.	2			Kammarkollegiet fattar beslut om begravningsavgiften varje år, men fattar inte beslut i specifika fall under året. Länsstyrelsen har inhämtat Kammarkollegiets bedömning avseende tilldelning av begravningsavgift till klockstaplar. Av detta mailyttrande framgår följande. Begravningsavgiften ska enbart finansiera det som krävs för att huvudmannen ska kunna bedriva verksamheten enligt begravningslagen (1990:1144). Klockringning och klockstaplar behövs inte för att bedriva begravningsverksamhet och finansiering kan inte ske via begravningsavgiften. Länsstyrelsen bedömer att kyrkoantikvarisk ersättning bör utgå för renovering av Johannes klockstapel.
Uppenbarelse kyrkan i Saltsjöbaden	Saltsjöbadens församling	FKA 2024-1248-Å1	Renovering kororgång	3.1.1 Åtgärder på fasad	5 000 000	2	5 000 000	50	2 500 000					

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Ärendetitel	Ätgärdsnummer	Ätgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förelag till beslut, procent av kostnad	Förelag till beslut, måbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länsstyrelsens avkännande prioritering	Länsstyrelsens avkännande förelag ersättningsnivå, %	Länsstyrelsens avkännande förelag ersättningsnivå, kr	Länsstyrelsens motivering
Uppenbarelse kyrkan i Saltsjöbaden	Saltsjöbadens församling	Förstudie renovering kor- och kyrkbänkar	FKA 2024- 1256-Å1	3.2.4 Konserverings- och rengöringsåtgärder	100 000	3	100 000	75	-	Avser en förstudie att renovera kyrkbänkarna. Ej angelägen åtgärd ur antikvariskt hänseende. Avslås p g a medelsbrist.				
Markuskyrkan i Björkhamnen	Skarpnäcks församling	Restaurering av plåttak	FKA 2024- 0353-Å1	3.1.2 Åtgärder på tak	7 000 000	2	7 000 000	75	5 250 000	Avser byte av plåttak på kyrkans högdel.				
Sofia kyrka i Stockholm	Sofia församling	Restaurering tak och fasad	FKA 2024- 1050-Å1	3.1.2 Åtgärder på tak	26 200 000	2	9 079 000	67	-	Avslås pga av medelsbrist. Samtal om en lägre ambitionsnivå har inletts. Församlingen rekommenderas att återkomma med ansökan med en lägre ambitionsnivå, t.ex. utan patinerad kopparplåt och utan återställande av skiffertaket. Återkommer ansökan nästa år ska den delas upp i två ansökningar, tak och fasad.	67	6 082 930	Åtgärder vad avser fasad bör utgå om högst 50% i enlighet med handbok och i överensstämmelse med fasadarbeten på andra objekt, åtgärder på tak ok 75%. KAE bör inte utgå till överkostnad vad avser skiffer.	
Spånga kyrka	Spånga-Kista församling	Takomläggning med tillhörande plåt- åskledar- förgyllnings- och tjärningsarbeten exteriört	FKA 2024- 1034-Å1	3.1.2 Åtgärder på tak	11 959 020	A	11 959 020	-	-	Förelaget läggningsteknik har ingen kulturhistorisk förankring på det aktuella objektet. Finns inga kulturhistoriska skäl att välja förpatinerad kopparplåt varvid den fördyring som detta materialval innebär inte är KAE-berättigad.				
Spånga kyrka	Spånga-Kista församling	Utvändig fasadputs inkl. målning av trä och fönster	FKA 2024- 1036-Å1	3.1.1 Åtgärder på fasad	4 748 916	3	4 748 916	50	-	Ej angelägen åtgärd ur antikvariskt hänseende. Mindre lagningar bör kunna göras löpande				
Spånga kyrka	Spånga-Kista församling	Konservering sten och fasadrenovering Bondeska gravkoret	FKA 2024- 1038-Å1	3.1.1 Åtgärder på fasad	5 926 509	2	5 926 509	67	-	Avslås pga av medelsbrist. Oklart om så många stenbyten är positivt för de kulturhistoriska värdena. En stenkonserverator bör kontaktas för en alternativ utredning i samverkan med stiftet.				

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Ärendetitel	Åtgärdsnummer	Ätgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, måbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länsstyrelsens avkännande prioritering	Länsstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, %	Länsstyrelsens avkännande förslag ersättningsnivå, kr	Länsstyrelsens motivering
S:t Clara kyrka i Stockholm	Stockholms domkyrkoförsamling	Fönsterrestaurering	FKA 2024-0854-Å1	3.1.4 Åtgärder på fönster etc.	2 156 506	1	2 156 506	90	1 720 791	Mycket angelägen åtgärd på fönster från 1700-tal. Måbeloppet är sänkt pga. medelsbrist.				
S:t Jacobs kyrka i Stockholm	Stockholms stift	Rengöring och konservering av kyrkliga textilier	FKA 2024-1116-Å1	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	315 000	2	315 000	75	236 250					
S:t Jacobs kyrka i Stockholm	Stockholms stift	Rengöring och konservering av kyrkliga metallföremål	FKA 2024-1118-Å1	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	555 775	2	555 775	75	416 831					
S:t Jacobs kyrka i Stockholm	Stockholms stift	Ny förvaring av kyrkliga textilier	FKA 2024-1125-Å1	6 Förvaring av inventarier	600 000	2	600 000	67	402 000	Riktvaerdet för ersättningsnivån är sänkt utifrån länsstyrelsens yttrande.	67	402 000	Procentsatsen behöver bedömas utifrån kostnadsspecifiering som redovisar vilken kostnad som kopplas till textiltvättning samt vilken del som kopplas till möbeln som ska placeras under tavlan.	
Tyska kyrkan i Stockholm	Tyska S:t Gertruds församling	Renovering och konservering av fyra stycken kandelabrar	FKA 2024-0786-Å1	3.3.1 Rengöring, reparation och konservering.	219 250	1	219 250	75	164 438	Avser rengöring och konservering av tre barockljusstakar och en kopia.				
Tyska kyrkan i Stockholm	Tyska S:t Gertruds församling	Renovering av ytterfönster	FKA 2024-0802-Å1	3.1.4 Åtgärder på fönster etc.	4 499 088	1	4 499 088	90	-	Bly- och konstglas och ytterbågar av järn i stort behov av underhåll på södra och västra sidan. Avslås p g a medelsbrist men föreslås istället tilldelas KUB under två år.				
Täby kyrka	Täby församling	Tjämning av kyrktak, klockstapel och stigluckor	FKA 2024-0550-Å1	3.1.3 Tjämstrykning och omläggning av spån	610 000	2	610 000	75	457 500					
Orkestra kyrka	Vallentuna församling	Avledning av regn- och smältvatten från kyrkans takavvattnings särskilda krav. via befintliga stuprör till markrännor med dagvattenbrunnar. Anläggs i kyrkans omedelbara närhet.	FKA 2024-1350-Å1	3.1.7 Åtgärder för dränering med särskilda krav.	400 000	1	400 000	75	300 000	Kyrkan har angränsande av mögel där avvattningen är en av orsakerna till detta. Sänkt temperatur och tätta fönster en annan och att kyrkan står oanvänd längre perioder.				

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Ätgärdsnummer	Ärendetitel	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, måbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länstyreliens avkännande prioritering	Länstyreliens avkännande förslag ersättningsnivå, %	Länstyreliens avkännande förslag ersättningsnivå, kr	Länstyreliens motivering
Vaxholms kyrka	Vaxholms församling	FKA 2024-0835-Å1	Akut renovering fuktskadade ytterväggar, ena korsarmen. Reparera och delvis byta ut ytterdörr fuktskadad samma korsarm Vaxholms kyrka	3.1.1 Åtgärder på fasad	350 000	1	350 000	50	175 000	Vattenskada har skadat puts och dörrparti.				
Vaxholms kyrka	Vaxholms församling	FKA 2024-0837-Å1	Förgyllning två gavelkors och underhåll smidesarbeten taket Vaxholms kyrka	3.1.2 Åtgärder på tak	450 000	3	450 000	75	337 500	Löpande underhåll.				
Värmdö kyrka	Värmdö församling	FKA 2024-0219-Å1	Renovering av kyrkans fönster	3.1.4 Åtgärder på fönster etc.	700 000	2	700 000	75	-	Avslås p g a medelsbrist men föreslås istället tilldelas KUB.				
Kärsta kyrka	Össeby församling	FKA 2024-0633-Å1	Omläggning skiffertak, genomförande	3.1.2 Åtgärder på tak	4 543 750	2	4 543 750	75	3 407 812	Avser omläggning av skiffertak samt byte av all koppar. Undertak kompletteras med råspontluckor, All koppar och stålplåt ska bytas till koppar.				
Kärsta kyrka	Össeby församling	FKA 2024-0638-Å1	Renovering av åskskydd	5.1 Åskskydd, brand- och stölskydd	650 000	2	650 000	25	162 500	Avser justering av nuvarande åskskydd. Åtgärden hänger samman med FKA 2024-0633-Å1 omläggning av skiffertak. Maxbeloppet är sänkt p g a medelsbrist.	25	162 500	Länstyreliens delar bedömningen att brand, stöld- och åskskyddsåtgärder är viktiga parametrar för att bevara kulturhistoriska värden. Länstyreliens anser dock att ett fungerande brand-, stöld-, och åskskydd också bör vara fastighetsägarens skyldighet att sörja för, oaktat en byggnads kulturhistoriska värde. Länstyreliens bedömer att ersättningsbelopp för åskskydd bör utgå om högst 50 procent och vad avser utbyte av gamla elsystem om max 25 procent i enlighet med handboken.	
Kärsta kyrka	Össeby församling	FKA 2024-0639-Å1	Underhåll av fasad och tak på klockstapel	3.1.1 Åtgärder på fasad	247 500	2	247 500	50	123 750					

KAE-objekt	Ansvarig enhet	Ärendetitel	Åtgärdsnummer	Åtgärdskategori	Budgeterat totalbelopp inkl. moms, kr	Stiftets prioritering	Stiftets justerade budgeterade totalbelopp inkl. moms, kr	Förslag till beslut, procent av kostnad	Förslag till beslut, maxbelopp, kronor	Stiftets motivering	Länstyrelsens avvikande prioritering	Länstyrelsens avvikande förslag ersättningsnivå, %	Länstyrelsens avvikande förslag ersättningsnivå, kr	Länstyrelsens motivering
Össeby-Garns kyrka	Össeby församling	Underhåll klockstapel	FKAE 2024-0640-Å1	3.1.3 Tjärstrykning och omläggning av spån	337 500	2	337 500	75	253 125					
					105 384 556		88 444 806		25 048 000					

2025-02-12

Bilaga 2. Allmänna villkor

För rekvisirering och utbetalning av beviljad kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) och kyrkounderhållsbidrag (KUB)

Förutsättningar

- Rekvisirering av beviljad ersättning och bidrag görs av församlingen eller pastoratet när åtgärden, för vilken medel beviljats, är utförd och arbetet är slutbesiktigat och godkänt.
- För utbetalning ska de av stiftet ställda villkoren för den aktuella åtgärden vara uppfyllda, både dessa *Allmänna villkor* men även de särskilda villkor som framgår av stiftsstyrelsens beslut enligt *Bilaga 1, Slutligt förslag till fördelning*.
- Detsamma gäller även övriga förekommande villkor, såsom länsstyrelsens villkor i samband med beslut om tillstånd enligt 4 kap. kulturmiljölagen.
- För större projekt (med en totalkostnad över 2 mnkr.) kan en delrekvisirering ske förutom slutrekvisitionen.
- Ersättning och bidrag utbetalas tidigast i januari på ramens första år.
- Sista dag för rekvisirering av beviljad ersättning och bidrag är den 30 oktober på ramens andra år (t.ex. 30 oktober 2027 gällande ramår 2026).

Allmänna villkor

Stiftskansliet förbehåller sig rätten att granska samtliga projekt ur ekonomisk, kulturhistorisk och byggnadsteknisk synpunkt. Granskningen omfattar såväl organisation, dokumentation som besök på arbetsplatsen.

De villkor som stiftet ställer för rekvisirering och utbetalning av beviljad ersättning och bidrag är olika beroende på vilken typ av åtgärd det handlar om. Följande villkor ska alltid vara uppfyllda vid tillfället för rekvisirering av beviljad ersättning och bidrag för att utbetalning ska kunna ske.

Allmänna villkor för upprättande eller revidering av vård- och underhållsplaner (VU-plan)

1. Stockholms stifts definition av VU-plan ska ha följts. Kontakta stiftsantikvarie för att få förfrågningsunderlag för upphandling där dessa krav framgår.
2. Stiftskansliet ska beredas möjlighet att inkomma med synpunkter på tilltänkt projektorganisation och på projektets genomförande.
3. VU-planen i sin helhet ska vara godkänd av stiftskansliet innan utbetalning kan ske, därför ska en digital remissutgåva skickas till stiftsantikvarien innan den antas av

kyrkorådet. Remissutgåvan ska inkommit till stiftskansliet senast den 15 augusti på ramens andra år.

4. Länsstyrelsen ska beredas möjlighet att yttra sig över den nya eller reviderade VU-planen innan den antas av kyrkorådet. VU-planen ska skickas till länsstyrelsen för synpunkter senast den 15 augusti på ramens andra år.
5. Kyrkorådet ska ha antagit den nya eller reviderade VU-planen och att planen och beslutet är registrerade i kyrkobyggnadsregistret (KBR).

Allmänna villkor för vård- och underhållsåtgärder, utredning, projektering mm.

1. Stiftskansliet ska beredas möjlighet att inkomma med synpunkter på tilltänkt projektorganisation och på projektets genomförande.
2. Stiftskansliet ska kallas till projektets startmöte och slutbesiktning.
3. För åtgärder som omfattar utredning, d.v.s. förstudie, program och/eller projektering gäller att en antikvarisk konsekvensbeskrivning eller motsvarande ska upprättas för de projekterade åtgärderna. Om det inte framgår i ett vårdprogram eller motsvarande ska de i projektet berörda kulturhistoriska värdena definieras utifrån kunskapsvärden respektive upplevelsevärden. Kan inte detta göras ska en fördjupad utredning genomföras (t.ex. en färgundersökning eller putsanalys).
4. Slutbesiktning av ett byggprojekt ska utföras av en besiktningsman som är oberoende av anlitade konsulter eller entreprenörer.

Rekvisioner, innehåll och bilagor

- KAE rekvireras i IT-systemet för KAE och de handlingar som ska bifogas till rekvisitionen redovisas nedan.
- Om KUB har beviljats till samma åtgärd, i kombination med KAE, mailas endast särskild blankett för rekvisition av KUB till stiftskansliet.
- Om KUB har beviljats enskilt (inte i kombination med KAE) ska handlingarna nedan tillsammans med särskild blankett för rekvisition av KUB mailas in till stiftskansliet.

För vård- och underhållsplaner (VU-plan)

1. Vårdprogram. Rapport innehållande en redogörelse för de kulturhistoriska värdena samt antikvariska krav och hänsynstaganden som särskilt ska beaktas i framtida förvaltning.
2. Underhållsplan. Rapportuttag ur förvaltningsverktyget DeDU eller motsvarande som visar vilka åtgärder som ska utföras, när och hur de ska utföras samt kostnader för dessa. Även en övergripande grafisk tids- och budgetplan ska finnas med som åtminstone omfattar nästkommande tio år, gärna 25 år.
3. Länsstyrelsens yttrande över den nya eller reviderade VU-planen.
4. Kostnadsredovisning med samtliga fakturor innehållande specificerade kostnader. I IT-stödet för KAE genereras en sådan kostnadssammanställning automatiskt när en rekvisition skapas.

För vård- och underhållsåtgärder inkl. utredning och projektering mm.

1. En antikvarisk slutrapport upprättad av den antikvarisk medverkande om det krävs i stiftsstyrelsens eller länsstyrelsens beslut. Antikvariskt slutintyg från den antikvarisk

medverkande kan tillfälligt ersätta rapporten. Dock ska rapporten alltid skickas in skyndsamt. Ett antikvariskt slutintyg ska alltid innehålla uppgifter om länsstyrelsens diarienummer, diarienummer för aktuell KAE-åtgärd, vilka åtgärder som utförts, eventuella avvikelser från länsstyrelsens beslut samt antikvarisk bedömning av utförda åtgärder. Om rekvisitionen är kopplad till en åtgärd som är etappindeldad ska det antikvariska slutintyget beskriva de åtgärder som genomförts inom den aktuella etappen.

2. Kostnadsredovisning innehållande en lista på leverantörer och samtliga fakturor som hör till projektet samt utdrag ur huvudboken som visar att fakturor är betalade. I IT-stödet för KAE genereras en sådan kostnadssammanställning automatiskt när en rekvisition skapas. Det är viktigt att de redovisade kostnaderna hör till den aktuella åtgärden och är det kostnader som fördelats mellan olika åtgärder ska det tydligt framgå. Fakturor eller kostnadsunderlag från underleverantörer ska alltid bifogas. Av fakturorna ska framgå vad fakturan avser (arbetsmoment, materialmängd, nerlagd arbetstid etc).

Övrig information

Vid särskilda omständigheter kan förlängning av dispositionstiden begäras senast den 15 augusti på dispositionstidens andra år (för ramår 2026 gäller 15 augusti 2027). Möjlighet att få disponera beviljade medel efter ordinarie dispositionstid kan medges i undantagsfall med som längst ett år. Ersättningen eller bidraget rekvideras i dessa fall senast den 30 oktober på dispositionstidens tredje år. Projektet i fråga ska då ha påbörjats i god tid men av olika skäl inte blivit slutfört inom utsatt tid. Ett motiv till att få en viss åtgärd förlängd ska alltid anges i ansökan om förlängd dispositionstid.

Om det visar sig att församlingen eller pastoratet inte kommer att förbruka beviljad ersättning eller bidrag inom stipulerad tid eller att beviljade medel inte kommer att förbrukas i sin helhet, ska detta meddelas stiftsstyrelsen snarast möjligt, dock senast 30 april på dispositionstidens andra år (för ramår 2026 gäller 30 april 2027). Har inte åtgärden påbörjats då har stiftsstyrelsen rätt att återta beslutet i sin helhet för att kunna fördela till annan angelägen åtgärd.

Observera att ersättningen eller bidraget reduceras om den slutliga kostnaden blivit lägre än i ansökan uppgiven totalkostnad. Det är ersättnings-/bidragsnivån som styr det slutliga beloppet som utbetalas. Om brister i utförandet konstateras vid slutbesiktningen utgår ingen ersättning. Föreligger förmildrande omständigheter kan ersättning utgå med reducerat belopp.

Tjära på kyrkor i Stockholms stift samt blankett för egenkontroll

En kort beskrivning av kunskapsläget och hur Stockholms stift arbetar med att främja arbetet kring äldre tjärade spåntak som finansieras med kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) eller kyrkounderhållsbidrag (KUB).

Sammanfattning

Idag tjäras det på kyrktak i Stockholms stift med dåliga resultat och för stora summor pengar. I längden är det inte hållbart att investera i åtgärder som på sikt inte förbättrar trätakens hållbarhet eller antikvariska värden. Parallellt med att ny forskning och provstrykningar av tjära pågår utförs flertalet tjärstrykningar i full skala. För att ändå få så goda resultat som möjligt trots bristande kunskap arbetar Stockholms stift främjande med rekommendationer och upphandlingsunderlag.

Ett mål med dessa är att skapa skikt med tjära som är hållbara över tid och att intervallerna för strykningarna ökar. För att nå dessa mål rekommenderar Stockholm stift att använda spån av kärnved samt inkokt och pigmenterad trätjära trots en högre initial kostnad.

Historik

Tjära har strukits på kyrkor i Sverige sedan de första kyrkorna uppfördes och på andra byggnader och båtar ännu längre tillbaka i historien. Efter att stenkolstjäran började bli allt vanligare att stryka med under fr.a. 1900-talet har kunskapen om furu- eller lövträtjäran försämrats och den äldre metoden att bereda och applicera trätjära fallit i mer eller mindre glömska.

Under det sena 1900-talet och under 2000-talet har flertalet av kyrkorna tjärats efter den metod som RAÄ rekommenderat i skriften "Takspån" från 1973. De har även på senare år tagit fram rekommendationer i två så kallade "Vårda väl" -blad. Trots detta saknas kunskap om tjärans sammansättning och egenskaper men framför allt om beredning och applicering på trätak.

De tjärade spån som har hittats med medeltida ursprung fram till 1800-talets mitt har varit pigmenterad tjära eller en tjära med egenskaper att bilda skikt till skydd mot UV-ljus. Tjäran har ofta blandats med kol eller på senare tid pigmenterad med röd järnoxid eller svart kimrök, den har också kokats med hög temperatur för att lättare kunna bilda en yta. Opigmenterad och obehandlad tjära direkt från en tjärdal är troligen ett modernare påfund och som cementsades i och med RAÄ rekommendation från 1973.

Forskning och erfarenhet

Kyrkokansliet och Hantverkslaboratoriet har sedan några år haft ett projekt som lite förenklat gått ut på att göra en kunskapssammanställning och skapat ett nordiskt tjärnätverk för att kunna samla all kunskap om tjära, dess sammansättning och metoder att påföra tjära. 2015 togs en kunskapssammanställning fram av Arja Källbom "Tjära på trätak". Denna forskning pågår och vi har ännu inte sett en slutgiltig lösning på de problem som har formulerats.

Se skriften "Tjära på trätak" här:

[https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%C3%A4rfiler/Filer/Tj%C3%A4ra%20p%C3%A5%20tr%C3%A4tak\(1\).pdf](https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%C3%A4rfiler/Filer/Tj%C3%A4ra%20p%C3%A5%20tr%C3%A4tak(1).pdf)

Stiften har samtidigt erfarenhet kring flertalet tjärprojekt sedan 2002 då KAE började fördelas och funnit att tjärstrykning enligt RAÄ metod har fungerat dåligt. Den tjära man förordade var en dalbränd tjära av god kvalitet. SVK's erfarenhet är att denna tjära inte sitter kvar på trätaket utan rinner snabbt av. Nyttan med denna typ av utförande i KAE projekt har därför varit för dålig, främst utifrån en ekonomisk och miljömässig hållbarhet men även ur ett antikvariskt perspektiv. Strykningar har utförts slentrianmässigt och inte anpassats efter hur kyrkan tjärats tidigare från medeltid till sent 1800-tal då traditionen i mångt och mycket bröts när andra produkter kom in på marknaden.

Mycket har gjorts av Gotlands museum i samverkan och med stöd från bl.a. KAE, Länsstyrelsen i Gotlands län, Sällskapet DBW samt Stiftelsen Byggnadshyttan på Gotland. Gotland har kvar den största produktionen av tjära i landet, kanske den enda plats med mer eller mindre obruten tradition. I ett projekt har de gjort flera studier gällande framställning, beredning och applicering. Det som särskilt utmärker detta projekt är deras rekommendationer kring beredning och applicering av tjära. Resultat från projektet finns i fyra olika rapporter.

Se skriften "Tjära på Gotland. Om appliceringsmetoder och framställning av tjära på Gotland" här:

<https://www.gotlandsmuseum.se/wp-content/uploads/Metoder-for-branning-och-applicering-av-tjara-delrapport-2021.pdf>

Både Hantverkslaboratoriet och Gotlands museum har studerat samma referensobjekt, främst Röros kyrka i Norge men också Mattmar kyrka i Jämtland som båda har kvar sin tjära från 1700-talet. En del medeltida spån och tjära har hittats på Gotland. I Röros och Mattmar har spånen strukits med tjära med iblandning av något slags pigment (alt. kol eller sand) och tjärans egenskaper verkar så att den har kunnat bygga skikt. Det finns alltså bevis på att tjärade spåntak kan vara hållbara och nå en anseelig ålder.

I och med att SVK äger många tjärade spåntak pågår ständigt en erfarenhetsinsamling. De flesta stift villkorar att en egenkontrollblankett ska skickas in i samband med rekvisitionen av KAE och KUB. På så vis kan projekten följas upp och utvärderas efterhand. Dock saknas ofta resurser för att göra organiserade uppföljningar utan de sker i stället spontant i och med att stiftsantikvarier besöker objekten.

Konsekvenser

Idag har spån och tjärade tak dåligt renommé mycket pga. att det är mycket dyrt, både att lägga spån och att tjära. Vi ser att ett spåntak idag har en livstid på ca 20 år vilket är för dåligt och inte hållbart. Resultatet är att församlingarna vill hitta billigare alternativ. Möjliga konsekvenser på längre sikt är att vi mister ett värdefullt kulturarv om vi kör på i de fotspår vi gjort sedan KAE började fördelas. Det stiftet ser redan idag är att vi får allt fler förfrågningar om att hitta alternativa lösningar och tjärade spån ifrågasätts utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Problembild

Att säga att endast en faktor är problemet är att förenkla den komplexa bild som vuxit fram de senaste 20 åren kring tjära. Här nämns de främsta faktorerna för att få hållbara spåntak som Stockholms stift har kunnat identifiera:

- Tillgång till kvalitetsvirke
- Hantverkarens kunskap, erfarenhet och utförande
- Undertakets konstruktion
- **Träspånens kvalitet och fukthalt**
- Spånens läggning
- **Tjärans ursprung (råvara)**
- Tjärans framställning och kvalitet
- **Tjärans beredning**
- **Iblandning av bindemedel såsom pigment**
- Tjärans appliceringsmetod
- **Antal strykningar**
- **Väderstreck, väderlek och årstider**

Inför ett KAE projekt är det bra att ha alla dessa faktorer i åtanke men det är alldeles för dyrt och stort arbete att i dagsläget kräva fullständig dokumentation och uppföljning inför varje projekt. Det skulle göra spån och tjära ännu mer kostsamt än vad det är idag utan att vi skulle kunna räkna hem dem. Idag är SVK beroende av de entreprenörer som åtar sig spån- och tjärningsarbeten, dvs. indirekt till deras kunskap och vilja att åta sig arbeten till rimliga priser. Inför en upphandling är det alltid en avvägning mellan olika värden som måste viktas.

Den forskning som bedrivs har ännu inte kommit med några slutsatser eller rekommendationer vid nyläggning eller underhåll av spåntak. Vid nyläggning bör man titta på alla faktorer ovan och göra det man kan för att få ett så hållbart resultat som möjligt. Vid underhåll av äldre spåntak kan vi redan nu se att några av faktorerna ovan sticker ut. Vi tillmäter just nu dessa faktorer större betydelse och därför rekommenderar stiftet att dessa bör tas om hand i KAE projekt där det är möjligt. De markeras med fet stil ovan. Stiftsstyrelsen har ännu inga generella villkor vid beslut om KAE vid spån och tjärarbeten då forskningsläget och tillgång till kunniga konsulter och entreprenörer är otillräcklig. Dock krävs alltid en egenkontrollblankett fylls i av entreprenören och skickas in till stiftet, alternativt att den antikvariska medverkande dokumenterar samma uppgifter i den antikvariska slutrapporten. Den blanketten har tagits fram av Hantverkslaboratoriet och bifogas nedan.

Lösning på ett svårlöst problem

I stället för strikta villkor arbetar stiftet med upphandlingsunderlag för spån och tjärarbeten som tillgängliggörs till församlingarna. I stället för att ställa svåruppnådda krav arbetar stiftet främjande, så "hands on" som möjligt. Dessa upphandlingsunderlag kan lätt justeras och utvecklas i takt med att vi vinner ny kunskap. De är framtagna med syftet att skapa kostnadseffektiva, hållbara arbeten som även kan justeras utifrån objektets antikvariska särprägel. Därför är det också viktigt att på sikt dokumentera denna kunskap i kyrkans vård- och underhållsplan. På sikt hoppas vi, genom att använda upphandlingsunderlaget, kunna bidra till att skapa bättre förutsättningar för inhemsk

tjärframställning och att bevara så många tjärade spåntak som möjligt trots sviktande ekonomiska utsikter.

Krav på utförande och material vid upphandling

Följande rekommendationer är en tolkning av nuvarande forskningsläge. Det är församlingen som slutligen avgör vilka krav som kan ställas såvida inte några av kraven har ställts som särskilda villkor i stiftsstyrelsens beslut om KAE eller KUB eller av länsstyrelsen.

Arbetets utförande

- Alla befintliga spån skall kontrolleras vad gäller skick.
- Rötskadade eller trasiga spån skall bytas ut.
- Löst sittande och i övrigt hela spån skall spikas fast.
- Samtliga spånbeklädda ytor och springor skall rengöras genom borstning och kratsning och eventuellt mossor, damm osv. skall avlägsnas.
- Fuktkvoten i spånen skall undersökas och får vara högst 16 % för att tjärstrykas och givetvis skall tjäran bara strykas i torr väderlek.
- Inkokningen och tjärstrykningarna ska dokumenteras genom en egenkontrollblankett
- Intäckning av känsliga ytor och förebyggande åtgärder för att förhindra att tjära rinner av ytan som ska bestrykas ska utföras.

Kvalitetskrav

Vind:

- Ventilationen av vind ska säkerställas.

Undertak:

- Vid nyläggning och byte av spån ska konstruktionen utföras så luftning av spånen underifrån är möjlig om inget annat är avtalat. Dvs. inte bestå av spontade brädor eller läggas direkt på papp.

Spånen skall:

- Vara av vinterfälld, rätvuxen fur (Pinus sylvestris) fri från röta, blånad o dylika fel.
- Vara urtagna ur stockens kärna (och får alltså inte innehålla ytved).
- Ha en fiberriktning som är parallell med spånens och årsringar skall vara så vinkelräta mot spånens flata sida som möjligt.
- I form och profil vara lika de spån som ligger på objektet sedan tidigare om inget annat är avtalat.
- Vara spjälkade, hyvlade eller huggna, beroende på hur befintliga spån är.
- Ha minst 14 årsringar per tum (25 mm)
- Vara minimum 70 mm breda.
- I bleket, den fria delen efter läggning, vara fria från genomgående kvistar och vres.
- Vara obehandlade vid läggning, inte tjärdoppade.
- Läggas med 2-4 mm "luftspalt" mellan spånen
- Spikas med en spik av syrafast rostfritt stål i varje spån.

Trätjäran skall:

- Vara trätjära, inte stenkol.
- I första hand vara av skandinaviskt ursprung och vara bränd i tjärdal och från fur (Pinus sylvestris).
- I andra hand furutjära, säkerställd genom produktdatablad och säkerhetsdatablad med angivelse av bl.a. tillverkningsmetod, ursprung/fabrik.
- Inkokas med pigment (t.ex. kimrök eller järnoxidrött). T.ex. i 120-140 grader i minst 15-20 minuter.
- Hållas konstant varm så att den kan strykas, temperatur ska justeras beroende på utetemperatur och tjärans viskositet. Får inte förtunnas med sprit eller terpentin.
- Opigmenterad, ej inkokt tjära får endast användas vid första strykningen för ökad inträngning.
- Strykas ut jämt med pensel. Spruta får användas för applicering om så är möjligt. Tjäran ska inte strykas i direkt solsken för att minska risk att den rinner
- Strykas tills dess att spånen blir mättade och ett täckande ytskikt med tjära har bildats i enlighet med aktuell provyta (oftast innebär detta att södra takfallet får strykas dubbelt så många gånger som norra).

I tjänsten

Rickard Isaksson
Stiftsantikvarie

Bifogas: Blankett för egenkontroll som ska sickas till Stockholms stift i samband med rekvisition av KAE projekt som omfattar tjärstrykning.

EGENKONTROLL TJÄRNING

A. Objekt			
A1. Fastighet:			
A2. Byggnad:		A3. Byggnadsdel:	
A4. Väderstreck:		A5. Ytstorlek:	
A6. Entreprenör:		A7. Datum för tjärning:	
A8. Relevant underhållshistorik (datum, entreprenör, åtgärd):			
B. Underlagets skick			
B1. Grånat:	Sprucket:	Uppluckrat/vittrat:	Torrt:
B2. Gamml tjärfilm finns:	☐ Ja ☐ Nej ☐ Partiellt		
B3. Tjäran är:	☐ Matt ☐ Blank ☐ Krackelerad		
B4. Underlaget består av nylagda spån. De är tjärdoppade: ☐ Ja ☐ Nej			
B5. Antal bytta spån:		B6. Fukthalt vid igångsättning (%):	
B7. Övrigt:			
C. Produkter och metoder			
C1. Typ av tjära:		C2. Fabrikat:	
C3. Produktdatablad bifogas: ☐ Ja ☐ Nej		C4. Varuinformationsblad bifogas: ☐ Ja ☐ Nej	
C5. Rengöringsmetod av yta som tjäras:			
C6. Uppvärmningsmetod:			
C7. Tjärens upphettningstemperatur:		C8. Tjärens appliceringstemperatur:	
C9. Har pigment eller något annat blandats i:			
C10. Har tjäran späts:			
C11. Appliceringsmetoder/-er:			
C12. Antal strykningar:		C13. Är träet mättat på tjära: ☐ Ja ☐ Nej	
C14. Har det bildats en ytfilm: ☐ Ja ☐ Nej		C15. Förbrukad mängd (kg eller liter):	
C15. Beskriv eventuell film (matt, blank, strimmig, jämn, krackelerad etc.):			
D. Väderhistorik			
Ange datum:	Väderlek (sol, regn, mulet, omväxlande, blåsigt o.s.v):	Temperatur:	Takfall som tjärats:
Protokoll upprättat av:		Datum:	

EGENKONTROLL - DOKUMENTATION

MALL FÖR EGENKONTROLL VID TJÄRNING

Det är viktigt att dokumentera hur tjärningen av ett spån-, bräddtak eller en spånklädd vägg går till. Det är inte bara angeläget att dokumentera vilken tjära som används. Metoderna och underlagets skick är också viktiga att beskriva. Då kan dokumentationen bli ett värdefullt underlag som kan användas i uppföljningen och planeringen av det framtida underhållet av byggnaden. En noggrann dokumentation gör det lättare att följa upp och tolka orsaken till förändringar av taket och tjärningens status efter utförd tjärning.

I ett byggprojekt är det brukligt att den person som utför byggnadsarbetet gör en så kallad egenkontroll. Det är en dokumentation av det egna arbetet som lämnas till uppdragsgivaren efter utfört arbete. Denna blankett kan användas som en mall för egenkontroll. För att säkerställa att tjärningen blir dokumenterad kan beställaren begära att mallen för egenkontroll ska användas av den anlitade entreprenören och skriva in det i överenskommelsen om arbetets utförande. Blanketten kan också vara till hjälp för uppdragsgivaren att kontrollera vilka åtgärder som har utförts vid en besiktning.

A. OBJEKT - FASTIGHETSUPPGIFTER OCH KORT HISTORIK

- A1 Fastighetsbeteckning, distrikt/socken, kommun.
- A2 Byggnadens funktion.
- A3 Vilken byggnadsdel är det som tjäras, ett tak eller en väggyta. För ett tak med många takfall som har stavspån eller bräddor av olika åldrar rekommenderas att man upprättar en dokumentationsblankett för respektive takfall.
- A4 Ange vilket takfall eller vilket väggfält det är som tjärats genom att förtydliga vilket väderstreck det vetter mot.
- A5 Hur stor är ytan i m².
- A6 Namn på företag eller person som har utfört tjärningen
- A7 Vilket eller vilka datum gjordes tjärningen
- A8 När tjärades takets senast. Vilken typ av tjära användes då.

B. UNDERLAGETS SKICK

- B1 Gör ett eller flera kryss för hur underlagets/träets skick bedöms vara om det är ett gammalt trätak som tjäras.
- B2 Finns det gammal tjära kvar på underlaget
- B3 I vilket skick är den gamla tjäran
- B4 Om takfallet består av helt nylagda spån anges om spånen är tjärdoppade eller obehandlade.
- B5 Har det bytts några spån på takfallet/väggfältet innan tjärningen. Hur många.
- B6 Vilken fukthalt hade träet vid tjärningens start, mät med en fuktmätare.
- B7 Hur skiljer sig de olika takytorna från varandra.
Hur påverkar omgivningen taket.

C. PRODUKTER OCH METODER

- C1 Vilken typ av tjära har använts.
- C2 Vem har tillverkat tjäran. Skriv ev. produktnamn.
- C3 Spara ett produktdatablad tillsammans med den ifyllda blanketten.
- C4 Spara ett varuinformationsblad tillsammans med den ifyllda blanketten.
- C5 Hur har taket rengjorts innan tjärningen
- C6 Har tjäran uppvärmts och med vilken metod
- C7 Vilken temperatur upphettades tjäran till innan tjärning
- C8 Vilken temperatur hade tjäran under appliceringen.
- C9 Har pigment eller något fyllnadsmedel, såsom sand, blandats ned i tjäran.
- C10 Späddes tjäran ut och isåfall med vad.
- C11 Vilka metoder användes vid appliceringen, t.ex. roller, spruta, pensel.
- C12 Hur många strykningar har gjorts på takytan
- C13 Beöms träet vara mättat på tjära.
- C14 Har det bildats en ytfilm vid tjärningen.
- C15 Hur mycket tjära har förbrukats vid tjärningen.
- C16 Beskriv hur tjärfilmen ser ut.

D. VÄDERHISTORIK

Ange vilket väder och temperatur som rådde vid tjärningen. Här går det också att ange vilka takfall som tjärats respektive dag.